

rum, has sapere et ingredi nequeunt; quin vero impingent et **CONRUENT IN EIS**. — præsertim cum detruidentur ruentque in gehennam, eo quod eas agnoscere noluerint, nec per eas ambulaverint.

Secundo, ex Hebræo sic verti potest cum Leone Hebræo, Vatablo, Lyrano et Aria: « Si quis sapiens est, intelligat ista; si quis prudens, cognoscat ea, quod recte sint via Domini, et iusti in eis ambulabunt, prævariores vero corruent in eis, » *q. d.* Qui sapiens est, intelligit et videt iusta esse opera et iudicia Domini, tam circa justos, quam injustos; dum illos dirigit, fovet et præmiat, hos negligit, rejicit et punit: iustum enim est quidquid a Deo fit. Unde iusti qui soli sapiunt, ambulat, id est observant vias Domini, laudant Deum in omnibus operibus suis: peccatores vero insipientes eas negligunt, spernunt, vituperant, ideoque corruunt in eis.

Consuet Alcazar ad hæc Osee verba alludens S. Joannem, *Apocal. v. 2*, ubi ait: « El vidi angelum fortem predicantem voce magna: Quis est dignus aperire librum, et solvere signacula ejus? » imo censet hunc angelum fortem esse ipsummet Osee, de qua re quid sentiendum sit dixi in Proëmio.

Moraliter: Pauci sunt qui viam in cælum, iterque ad beatitudinem cognoscant et capessant. Merito ingemuit Moses: « Gens absque consilio est, et sine prudentia. Utinam saperent, et intelligerent, ac novissima providerent! » *Deuter. xxxii. 28*. Et Christus: « Intrate per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, et multi intrant per eam. Quam angusta porta, et arcta via est quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam! » *Matth. vii. 13*. « Sequamur ergo, Domine Jesu, te, per te, ad te; quia tu es via, veritas et vita: via in exemplo, veritas in præmio, vita in præmio, » ait S. Bernardus serm. 3. *De Ascensione*.

Porro sapientum, puta fidelium, qui Christum

sequuntur, felicitatem hinc quatuordecim partim promissis, partim phrasibus et parabolis graphice depingit, omnibusque spectandam et amplectendam proponit Propheta. Nam *primo*, iis promittit, vers. 5: « Sanabo contritiones eorum; » *secundo*: « Diligam eos spontaneæ; *tertio*: « Ero quasi ros; » *quarto*: « Israel germinabit sicut filium; » *quinto*: « Crumpe radix ejus ut Libani; » *sexta*: « Bunt rami ejus; » *septimo*: « Erit quasi oliva gloria ejus; » *octavo*: « Odor ejus erit ut Libani; » *nono*: « Converterentur sedentes in umbra ejus; » *decimo*: « Vivent tritico; » *undecimo*: « Germinabunt quasi vinea; » *duodecimo*: « Memoriale ejus sicut vinum Libani; » *decimo tertio*: « Ego exaudiam, et dirigam eum ego ut abietem virentem; » *decimo quarto*: « Ex me fructus tuus inventus est. »

O stulti ergo filii Ade, ut quid diligitis vanitatem, et queritis mendacium? ut quid instat stamæleontis aere de aura inani vos pasclis? o solidi, ut quid caduca solidis, exilia immensis, terrena celestibus, humana divinis, momentanea æternis antepontis? ut quid creaturam Creatori, amasiam Christo, Mammonam Deo antefertis? ut quid vilissima, brevissima et foedissima voluptate sempiternos gehennæ ignes, dolores et angores emitis? Poenitebit vos, et in æternum poenitebit; sed sero, et frustra. Sapite dum licet, operamini dum lux est, capessite gratiam dum offertur, ne cum fatuis virginibus in morte eam cum lacrymis requiratis, nec inveniat; ne cum iis nuptiis celestibus exclusi, auctis a Christo: « Nescio vos. Suspicite in oculum, » despiciat in tartara, Deum vindicem cogitate. Vivite

ÆTERNITATI.

« Appende mille annos contra Æternitatem, imo millia millium; quid appendis cum infinito quantumcumque finitum? » ait S. Augustinus in *Psal. xxxvi*.

JOELEM PROPHETAM.

ARGUMENTUM.

Joel, ait Epiphanius lib. *De Vita et obitu Prophetæ*, natus est in agro Bethor, de tribu Ruben; sic et Dorotheus in *Vita Joëlis*, nisi quod agrum nuncupat Bethomeron in Ruben. R. Salomon putat Joëlem fuisse filium Samuelis prophete, qui unxit Davidem in regem; eo quod ejus filius vocetur Joel a Josepho, lib. *VI Antiq.* m. Sed alius est iste Joel a nostro; nobis enim eo longe posterior fuit tempore, ut mox patebit. Censent nonnulli Joëlem aq̄ue ac Osee, prophetasse tam contra decem, quam contra duas tribus, puta tam contra Samaritanos, quam contra Judam. Ita S. Hieronymus ex sententia Hebræorum, epist. 103 ad *Paulinam*: « Joel, ait, filius Phatuel describit terram duodecim (licet Albertus legat duarum) tribuum eruca, bruchio, locusta, rubigine vastante corruptam, et post eversionem prioris populi effusum in Spiritum Sanctum super servos Dei et ancillas, id est super centum viginti credentium nomina, et effusum iri in cœnaculo Sion. » Ita et Theodoretus, Remigius, R. Salomon, Lyranus, Vatablus et alii. cœtioses Hebræi, qui putant Joëlem vixisse, et prophetasse cum Eliseo sub Joram rege, ideoque cap. 1, prophetare famem, que illo tempore tam Samaritanos quam Judam afflixit, ut patet *IV Reg. vi. 23*.

Verum melius: Jem S. Hieronymus, Præfat. in *Joëlem*, censet Joëlem solis duabus tribubus, Judæ scilicet et Benjamin, prophetasse: « Quomodo, inquit, in Osee propheta sub nomine Ephraim ad decem tribus confertur vaticinium, quæ vel Samaria, vel Israel sæpe nominatur; sic in Joel omne quod dicitur, ad tribum Juda et ad Jerusalem pertinere credendum est, et nullam omnino Israelis, id est decem tribuum, in hoc fieri mentionem. » Ita et Epiphanius lib. *De Vita Prophetarum*, in *Joële*, Hugo, Albertus, Haymo, Ribera, Dionysius a Castro, Sanchez et alii; et patet ex verbis *Joëlis*, cap. 1, 13: « Plangite, sacerdotes, ululate, ministri altaris; » et cap. ii, 1, 15 et 17: « Canite tuba in Sion. Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes, » etc. Altare enim erat in Jerusalem, non alibi.

Porro Joel prophetavit eodem pene tempore quando quo Osee, sub Ozia, Joatham, Achaz et Ezechia regibus Juda, ait S. Hieronymus, Cyrillus, Theodoretus, Rufinus, et S. Augustinus *XVIII De Civit.* cap. xxvii (1), licet Hebræi in *Seder Olam*, et ex eis R. David, Genebrardus in *Chronol.*, Arias et a Castro hic putent eum prophetasse sub Manasse, ac consequenter post exidium Samaritæ et decem tribuum: hoc enim contigit anno sexto Ezechie, qui fuit pater Manassis: idque verisimile fit ex eo, quod Joel solis duabus tribubus prophetet, non reliquis decem; eo quod ille jam esset exicis et abductus. Rursum ex eo quod Scriptura dicat Deum misisse Prophetas, qui Judæe clades nomine Dei intenterent ob scelera Manassis, *IV Reg. xxi. 10*, et cap. xxiii. 26. Videtur ergo ex

(1) Nos vero, inquit Rosenmüller, nulli dubitamus, Joëlem Hoseæ et Amosæ fuisse æqualem, non sane regula illa moti, quam a Judæis acceptam tradit Hieronymus, in quibus Prophetarum scriptis, tempus non profertur in titulo, sub illis eorum regibus prophetasse, sub quibus et hi, qui ante eas habent titulos, prophetaverunt, in qua parum esse roboris, vel unius Jona exemplum demonstrat; sed rationibus convicti, quas pro illa sententia Campesius Viringa produxit: « Nostra, inquit, sententia eadem est, quæ Abrahænelis, vixisse Joëlem eodem tempore cum Amosæ, et paulo ante eum hæc edidisse prophetiam. Argumenta nostra sunt, *primo*, quod inter hostes Indagarum *Ægypti et Idumææ* tantum occurrant (sæpe Philistinos et Phœnicios), cap. m, 4, 19, Assyriorum vero aut Babyloniorum nulla fit mentio. Locus enim cap. ii, 20, aq̄ue ac superiora ad plagam locustarum pertinet, *Secundo*, quod eadein plane exprobrat crimina *Tyris, Sidonis et Idumæis* (qui captivos ex Judæa omnis sexus et ætatis multos abduxerant, inclementer habuerant et vendiderant exteris, et agros illorum invaserant atque occupaverant), quæ Amosus; et simile iis denuntiet iudicium, cap. iv, 2-7 (Vulg. m), coll. *Amos*, i, 9-11. *Tertio*, quo tempore Joel concionatus est, sacra adhuc apud Judæos suo stabant ordine, cap. ii, 15, 16, 17. *Quarto*, iustiora etiam tempora in *Judæa* cum omnium rerum libertate pollicetur, cap. ii, 18, 19. *Quinto*, quam Joel predictus Judæis instantem calamitatem famis et sterilitatis, Amos demonstrat Israelitis modo pressisse et adhuc dum premere, cap. iv, 6, 7. *Sexto*, Amos incipit suam prophetiam a sententia, cap. i, 2, qua suam fere claudit Joel, cap. iv, 16: *Jona e Sione rugiet, et quæ sequuntur.*

his fuisse Joel; ipse enim Judæa clades hæc comminatur, æque ac Jeremias cap. 27, 4, qui ob scelera Manassis eas irrogandas diserit asserit. Hæc sententia est valde probabilis; unde in editione Septuaginta Romana, Joel post Michaëam ponitur. Hinc et diem excidii Hierosolymæ ita vive et horripite depingit, ut quasi instantem et pene præsentem oculis eum cernere videatur.

Ex diebus sequitur Joëlem comminari captivitatem non Assyriacam, qua vastata est Samaria; sed Babyloniam, qua vastata est Jerusalem et Judæa a Chaldeis.

Argumentum ergo Joëlis est, prædicere Dei vindictam et captivitatem Babyloniam, indeque ejus antitypum iudicium extremum, in quo reprobi gehennæ, prohi cælo adjudicantur.

Primo ergo, cap. I, Judæis excidium per Chaldeos comminatur, utque hoc evadant, hortatur omnes ad lamenta et ad penitentiam.

Secundo, cap. II, pergit atrocitatem hujus diei et excidii describere, indeque excitat omnes ad luctum et publicas supplicationes. Deinde penitentibus reditum et captivitate et Babylone pollicetur. Ad hæc promittit adventum Christi, qui Spiritum Sanctum in suis fideles effundet. Inde transit ad secundum Christi adventum, ejusque signa prævia enarrat.

Tertio, cap. III, docet Christum in valle Josaphat quasi iudicem judicaturum omnes gentes, ac damnaturum impios ad gehennam; pios vero translaturum in coelestem Jerusalem, ejusque delicias, gloriam et felicitatem describit.

Tropologie *Joel* hebraice idem est quod *vomens, incipiens, vel homini descensus; Phatuæ* vero pater ejus, hebraice idem est quod *latitudo*, aut *ostium*, aut *suasio Dei, vel aperiens Deus; ut moraliter significetur quod, qui ostium, suasionem et scientiam habuerit Dei, recte incipit prophetare, ut cum Paulo possit dicere: « Os nostrum patet*

ad vos, ò Corinthii, cor nostrum dilatatum est; » *quis audiebat de Domino: et Dilata os tuum, et implebo illud.* » ipsa enim oris adaperio non in hominis, sed in Dei potestate est, dicit eodem Paulo: « Ostium mihi apertum » est magnum et evidens, II *Corinth.* II, 12. Ita S. Hieronymus, qui in cap. I *Osee* ait: *Joel idem est quod Domini Deus; ut Joel per crasin idem sit quod Jehova et, vel Ja el, quæ omnia sunt nomina Dei.* Denique Joel relatus est inter Sanctos, ac Romano Martyrologio inscriptus legitur 13 Julii (1).

(1) Tribus capitibus prophetæ Joëlis in Vulgata continentur; alter dividitur in textu hebræo, ubi quatuor reperiuntur capita, scilicet, tertium incipit vers. 28 cap. II in Vulgata, et absolvitur vers. 32 ejusdem capituli. Quid retinendum pro locis et citationibus ab interpretibus qui textum hebræum sequuntur, extrahit.

Hujus libri divinitas nulli speciatim difficultati locum dedit, quod et ipse Carpovius notans ait: Canonica libri auctoritas et fides adeo firmis nititur fundamentis, ut adversariorum, quem sciam, nemò sigillatim illam subvertisse fuerit ausus.

Stylus hujus Prophete est rarus, vehementis, elegans ac sublimis. Descriptiones locustarum, ingentis locustæ, ætatis arææ, valle Josaphat, fontis et templo orturi, etc., sunt pulcherrimæ. Sublimis ingenii poeta, inquit Rosenmüller, cui præter Isaiam et Habacucum in omni vatum Hebræorum numero vix invenias parem. Mirum in modum Joëlis indeoleo poeticam extulere De Wette, Jahn, Eichornius et Lohwihus *De Poesi sacra Hebræor.* prælect. XVI.

Subjeicimus nomina eorum, saltem præcipuorum qui Joëlis vaticinia seorsim scriptis illustrant, *inter catholicos:* Sebastianum Tuscanum, 1556; Gilbertum Genebrardum, 1563; Mathurinum Quadratum, 1576; Simonem Simonidem, 1593; Joannem Benjamineum Boerum, 1597; Joannem Leusden, 1657; Cornelium Hasseum, 1697; Jo. Jac. Scharmannum, 1703; Samuelum Chandler, 1735; Christ. Frid. Bæner, 1741, 1742; Othlob. Henric. Richter, 1747; Siegm. Jac. Baumgarten, 1758; Carol. Phil. Com., 1783; Joann. Buttnerum, 1784; Carl. Wilh. Iseli, 1799; A. Svanborg, 1806; Holzhausen, 1829; Cred. et, 1831.

CAPUT PRIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Judæi excidium per erucam, locustam, bruchum et rubiginem, puta per varias hostium Chaldeorum populationes, prædicat. Hinc, vers. 13, sacerdotes et populum hortatur ad penitentiam et supplicationem, ut eis Deum sibi reconciliet, plagasque ab eo hæc comminatas avertat (1).

1. Verbum Domini, quod factum est ad Joel filium Phatuæ. 2. Audite hoc, senes, et auribus percipite, omnes habitantes terræ: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum? 3. Super hoc filiis vestris narrate, et filii vestri filiis suis, et filii eorum generationi alteræ. 4. Residuum erucæ comedit locusta, et residuum locustæ comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo. 5. Exspergiscimini, ebrii, et flete, et ululate, omnes qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam perit ab ore vestro. 6. Gens enim ascendit super

(1) Premisso exordio, in quo Propheta excitat auditores ad attentionem, 1; exaggerat rem proponendam, 2; et commendat eandem in memoria servandam, 3; diem et iudicium Domini populo Judææ imminētia præannuntiat.

Præmo, ut antecedens seu præsumptum symbolum iudicii futuri describit vastatam per insecta Judæam, primo, referens insecta secundum speciem quadruplicem, 4; et secundum multitudinem innumerabilem et vim nocendi maximam, 6; secundo, enarrans mala illata vineis et Botinis, 7; agris et oleis, 10; arboribus omnibus, 12; tertio, recensens varios damna perpressos, scilicet ebrios et vini amantes, 8; Hierosolymam incolas, 8; sacerdotes, 9; agricolas et vinitoris, 10, 11.

Sicrivo, adhortatur sacerdotes, primo, ad agendam penitentiam, ob defectum sacrificiorum et oblationum, 13; secundo, ad eandem prædicandam, ob imminens Dei iudicium, 14, 15; tertio, ad considerandam regionis afflictionem hinc apparentem, 16.

Tertio, ut orationibus et penitentia studeant avertere mala quæ impendebant, novam siccitatis calamitatem priori additam exaggerat, utpote ex qua primo, jumenta computrascunt, ob ruinam stabulorum et defectum necessarium, 17; secundo, greges concidunt et perent ob penuriam alimentorum, 18; tertio, herbe et fructus arcescunt, 19; quarto, fontes exsiccantur, et bestie sylvestres eneantur siti.

Porro quæ primo ex secundo capite continetur locustarum calamitas, ejus Crednerus hanc fuisse rationem putat. Exeunte æstate locustas in Judæam ingruisse per acere judicat ex loco cap. II, 20: ubi enim ad venisse locustas cum vento aquilone dicit; aquilone vero illis in regionibus flare ab exeunte junio ad finem usque septembris: convenire in illud anni tempus, quod mustum ac poma a locustis vastata dicuntur cap. I, 5, 7; sed vastatas dici segetes quoque, cap. I, 10 et seq. Itaque novam locustarum pestem incidisse in æstatem inentem anni sequentis, ea quoque alteram pestem, cum locustæ non vivant in autumnum sequentem, ortam esse ex fatu relicto a locustis anni superioris (cf. Plinium, *Hist. nat. lib. II, cap. xxxi*; « Locustarum ova dirant hyme sub terra; subsequentes autem exitu veris emittunt parvas, ») mirifice aucto orta scitate, I, 12, 17, 19, et descriptam a vate cap. II, usque ad vers. 11, quippe in quo non volare, sed reperere, curere, subsilire, scandere dicuntur locustæ, utpote recensente, necdum satis compositæ alarum. Sic si res se habeat,

denique intelligi, cur vates, cap. II, 25, utatur plurali *estis sicutis*. Cæterum, prius locustarum agmen perisse in mari Mortuo, posterius anno sequenti in mari medio, cap. II, 20, tum vero segetes, viles et arbores pluvia a Deo demissa fecundatas, novis illo ipso anno tulisse fructus, cap. II, 12, 17, 19, 20.

Hanc Credneri interpretationem expugnat Maurer, satiusque verisimiliter probat, uno eodemque anno duas fuisse locustarum et septentrionalis plaga venientium in Judæam irruptionem fuisse, unam æstate locuentem, alteram exeunte æstate, utramque aut locustarum alatarum et terris vicinis aut domesticarum, vel si magis placet, unam domesticarum, alteram alienigenarum. Narrat qui istas regiones peragravit, apparere, si tempestas faveat, quovis anni tempore locustas. Fævet autem tum maxime tempestas, cum ver siccum existit. Fævat autem istas anni ver maxime siccum, I, 12, 17, 19, 20. Sed ne opus est quidem, ut aliam locustarum pestem appropriante tempore messis, aliam vindictam tempore fise credas, Ineunte vel media æstate si irruerunt locustæ, perit una cum spe agricole spes vinitoris. Deinde quo ibi reperere, curere, subsilire, scandere dicuntur locustæ, eo nullo modo efficitur, cogitandum esse de locustis recens natis necdum satis alatis. Repunt enim, currunt, salunt, scandunt alata quoque, simul atque ex acre descendunt ad vorandum. Nihil clarius, certius nihil, quam primo capite calamitatem inflictam a locustis, secundo ipsam adventum locustarum agmen voluisse depingere vatem. Tum falsissimum est, quod quæ cap. II, 19 et seq., habentur ad tempus præteritum referi. Crednerus, quasi hi narrentur facta. Obstat enim totius descriptioni natura aque in dolos, quæ talis est, ut scriptorem omnia coram spectate, *inter mediam calamitatem versari intelligas; obstat quod semel atque iterum cives hortatur, ut animo penitentia commoto Jovam placare studeant, I, 14 et seq.; II, 12 et seq. — Evidem, addit Maurer, ut paucis comprehendam sententiam meam, cum, cap. II, 20, de nouo tantum agnibe sermo sit, cum, cap. I, 4, varie numerentur locustarum species, quarum una absumpsit relicta ab altera, cum, cap. I, 5 et seq., in describenda e locustis inflictam calamitatem ita versaretur vates, ut vastatas segetes, viles, arbores simul queratur, modo has, modo illas commemorans: puto certo quodam anno locustarum immense magnitudinis agmen aliis post alas accidentibus turnis in Judæam irrisse ineunte vel media æstate.*

Denique S. Hieronymus: « Computrescit, inquit, in stercore cuius Deus venter est, et qui dicit: Manducemus et bibamus, cras enim moriemur. » Sicut enim luxuriosus in morbo Gallico; ita gulosus in phlegmonibus, vomito et sordibus suis putrescit, et sic accipi potest versio Chaldaei: *Computrescent dolia vini*, id est ebriosi et gulosi ventripotentes, utpote quorum venter doliium est. Ita Delirio, *adagio* 679.

DEMOLITA SUNT (vastata vel combusta a Chaldeis) HORREA.

DISSIPATA SUNT APOTHECAE, — *g. d.* Apothecae in quibus grana et annona recondebantur, eversae sunt ab hoste, vel collapse ex incuria colonorum, eo quod non habent frumenta quae in illis reponerent, ac consequenter nec sumptus ad earum secta tecta restauranda: « quoniam confusum est (exaruit, periit, ut dixi vers. 10) triticum. »

18. QUIA NON EST PASCUA RIS. — Veteres Latini usurpaverunt *poscum* in genere neutro, et in plurali *pasca* substantive; sed adjective vocabant sylvam, vel regionem pascuam, aequae ac agrum pasuum, et rura pasua. Hinc vox *pasua* adjectiva, scilicet regio, vel terra, transit in substantivum. Scriptura enim tam usurpat *pasua* pasuae in singulari, quam pasua pasuorum in plurali, ut *Psal.* XXII, 2: « In loco pasuae ibi me collocavit. » *Job*, XXXIX, 8: « Montes pasuae suae. » I *Paral.* IV, 40: « Invenieruntque pasuae uberes. » *Psal.* LXXXVIII, 43: « Oves pasuae tuae. » *Isaia* XXXVII, 27: « Gramen pasuae. » *Ezech.* XXIV, 18: « Reliquias pasuarum. » Denique Antonius Nebrissensis in *Dictionario* notat tam dici pasua pasuae, quam pasua pasuorum. Desinant ergo novantes nostrum interpretem quasi illationum suggillare, eique barbarismum impingere.

19. AD TE, DOMINE, CLAMADO. — In tantis tamque immedicabilibus malis unum superest confugium, ut scilicet tuam, o Domine, opem implorem; tu enim solus potes et soles extremis malis mederi, cum a tuis toto corde invocaris.

QUA IGNIS (succensus ab homine) COMEDIT SPECIOSA DESERTI, — *g. d.* Chaldaei succenderunt speciosas villas, hortos, arbores, segetes, etc., Judaeorum. Ita S. Hieronymus, Theodoretus, Ribera et alii (1).

(1) Describitur summa siccitas, quae et ipsa causa fuit

Causam doloris et planctus, ait Hugo de S. Victore, « subdit magna detrimenta. Detrimta vero sunt haec, putredo foetida jumentorum, anxietas animalium, interitus pecorum, demolitio horreorum, apothecarum dissipatio, pasuae inaniatio, quorum causa haec est, speciosorum combustio, lignorum succensio, fontium exsiccatio. »

Mystice idem: Quatuor sunt « speciosa deserti, » puta bona spiritualia Ecclesiae et animae sanctae, quae ipsa peccando deperdit, scilicet, « praecipua, exercitia, virtutes, charismata. Praecipua sunt ad sanitatem: exercitia ad fortitudinem: virtutes ad formam: charismata ad audaciam. Laetitia est de transitoriis: exultatio de aeternis. Haec autem alimenta, quae sunt exultatio et laetitia, perierunt de domo Dei, id est de Ecclesia; quia praecipua calcantur, virtutes contemuntur, exercitia perierunt, charismata recesserunt. »

20. SED ET BESTIAE AGRI, — *g. d.* Non solus ego, nec soli homines, sed et bestiae esurientes et sitientes, uti solet area siccata imbrem silire, v. g. oves suo balatu, boves et vaccae mugitu, asini rudita, etc., ad te, o Domine, suspiciunt et vociferantur, diversis, ait Rufinus, faucium sonis, velut dissona consonantia, et musico conceant, taciteque opem tuam implorant, postulant a te in tanta fame et siti pabulum et potum: fontes enim « exsiccati sunt » a Chaldaeis, qui eos vel obturaverunt, vel rivos eorum interruperunt et averterunt, ne in urbem influerent. Ita S. Hieronymus, Theodoretus et Lyranus.

Tropologicè Rupertus: Homines, ait, brutis similes sunt, qui ingemisere nesciunt, nisi pro penuria cibi, nullum habentes dolorem de peccatis suis, et solum esse miserum sive dolendum reputantes, si ventri quippiam desit.

Rursus Hugo de S. Victore: « Jumenta, ait, sunt luxuriosi: armenta, curiosi: pecora, gulosi: animalia, petulantes et cupidissimi: bestiae, simplices et idiote: herbae, authenticae eloquia: apothecae,positorum volumina: pasua, passiones sanctorum et gesta: sterocera sunt villa et peccata: fontes aquarum, doctores populorum: ignis, cupiditas: flamma, luxuria. »

enr locustae uberior provenirent. De his enim ita Minius, *Hist. nat. lib. XI, cap. XXIX*: « Vernis aquis intereunt ova, siccio vere major provenit. » Siccitatem favere locustarum provenit, docet etiam multis exemplis Iguatus de Assis in libro *De Locustis*.

CAPUT SECUNDUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Pergit horrorem diei exortu Jerusalem per Chaldaeos, et sub ejus typo allegorice horrorem diei iudicii describere et comminari. *Inde, vers. 12, hortatur omnes ad poenitentiam et ploratum, ut Deum sibi reconciliant, itaque has ejus minas evadant. Tertio, vers. 18, poenitentibus promittit salutem per Cyrum, et multo magis per Christum Doctorem justitiae, per quem effundet Spiritum Sanctum in fideles. Denique, vers. 30, dat signa pravia iudicio et iudicii Christo (1).*

1. Canite tuba in Sion, ululate in monte sancto meo, conturbentur omnes habitatores terrae: Quia venit dies Domini, quia prope est. 2. Dies tenebrarum et caliginis, dies nubis et turbinis: quasi mane expansum super montes populus multus et fortis: similis ei non fuit a principio, et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. 3. Ante faciem ejus ignis vorans, et post eum exurens flamma: quasi hortus voluptatis terra coram eo, et post eum solitudo deserti, neque est qui effugiat eam. 4. Quasi aspectus egorum, aspectus eorum: et quasi equites sic current. 5. Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exsiliunt, sicut sonitus flammæ ignis devorantis stipulam, velut populus fortis preparatus ad praelium. 6. A facie ejus cruciabantur populi: omnes vultus redigentur in ollam. 7. Sicut fortes current, quasi viri bellatores ascendent murum: viri in visus suis gradiuntur, et non declinant a semitis suis. 8. Unusquisque fratrem suum non coarctabit, singuli in calle suo ambulabunt: sed et per fenestras cadent, et non demolientur. 9. Urbem ingrediantur, in muro current: domos conscendent, per fenestras intrabunt quasi viri. 10. A facie ejus contremuit terra, moti sunt caeli: sol et luna obtenebrati sunt, et stellae retraxerunt splendorem suum. 11. Et Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui: quia multa sunt nimis castra ejus, quia fortia et facientia verbum ejus: magnus enim dies Domini, et terribilis valde: et quis sustinebit eum? 12. Nunc ergo dicit Dominus: Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, et in fletu, et in planctu. 13. Et scindite corda vestra, et non vestimenta vestra, et convertimini ad Dominum Deum vestrum: quia benignus et misericors est, patiens et multa misericordiae, et praevalens super malitia. 14. Quis scit si converteratur, et ignoscat, et relinquat post se benedictionem, sacrificium et libamen Domino Deo

(1) Descriptam terram siccitate et locustis vastatam, sequitur jam in sensu primo literaliter et in praeced. cap. ipsius irruentium locustarum agminis descriptio elegantissima, quam quidem locustarum et hostium irruptionem ut dicit Dominus futuram praedicit.

Pauco, ad inveniendum terrorem, notat Propheta hujus diei, *primo*, proximam instantiam, 1: horrorem, universalitatem et excessum, 2: comitatum violentum et vastatorem, 3: *secundo*, speciatim enumerat excessorum armaturam, impetum et vim nocendi, 4-6: irruptionem, et ordinatam et omnia perstringentem, 7-9: robur ac multitudinem, omnia confusione ac terrore complectentem, 10, 11.

Secundo, ad excitandam poenitentiam, *primo*, requirit tanquam proprietatem, sinceram cordis conversionem et dolorem, 12, 13: *secundo*, promittit tanquam effectum remissionem culpe et commutationem poenae; *tertio*, suadet, tanquam adjumentum, commencium omnium Judaeorum exercitationem, 15, 16: *quarto*, praescribit, tanquam formulam deprecationis, orationem a sacerdotibus faciendam, 17.

Tertio, consequens est secutura ad populi conversionem felicitatis promissio:

Primo, promissio generalis de zelo Dei pro terra et benignitate pro populo Judaee, 18.

Secundo, promissio specialis, pertinet ad Testamentum vetus, *primo*, de fecunditate et abundantia fructuum, 19: *secundo*, de maiorem et hostium propugnatione, exterminatione et ignominia, 20: *tertio*, de regni securitate, splendore et magnificentia, 21: *quarto*, de felicitate terrae, 22.

Tertio, promissio specialior, pertinet ad Testamentum novum, *primo*, de doctore justitiae et opportunitate gratiae, 23: *secundo*, de donorum et virtutum supernaturalium abundantia, 24-26: *tertio*, de presentia Dei et singulari tutela, 27: *quarto*, de effusione donorum Spiritus Sancti, 28, 29.

Quarto, datur veluti pravia synopsis de die et iudicio Domini gentes olim expectante, quam in capite sequi prosequitur Propheta; et *primo*, recensentur signa iudicium praecedentia, 30: *secundo*, indicatur dies iudicii, 31: *tertio*, praedicitur fideliarum salus et evasio ex periculo, 32